

ИВАН ШИШМАНОВ И ОБЕДИНЕНА ЕВРОПА

доц. д-р Румяна Конева, Институт за исторически изследвания, БАН
E-Mail: rkoneva@abv.bg

Така е озаглавена монографията, посветена на 150-годишнината от рождението на големия български учен, политик и общественик, радетел на европейската идея.

Трудът представя неизвестни и непроучвани досега документи за житейския и творческия път на професор Иван Шишманов в редица европейски центрове и разкрива, как усвоеното там българският учен прилага у нас и оттук отново отправя дообогатени послания към останалите народи. Воден от идеята за взаимност и солидарност между народите, за равнопоставеността на културите, той отрано се подготвя за голямото европейско научно и политическо пострънство.

В книгата са проследени нови факти от студентския живот на младия Шишманов в Йена, Женева и Лайпциг, за изучаваните от него предмети и най-вече за преподавателите му, с които той много скоро след защитата на дисертацията си става техен равностоен колега.

Напълно неизвестни досега бяха 6 години от живота на учения — времето от пребиваването му във Фрайбург (1921-1924) и дейността му после в България (1924-1928) като радетел на Обединена Европа, както и участието му на Първия паневропейски конгрес през 1926 г. във Виена.

Във Фрайбург проф. Ивав Шишманов е бил изключително добре приет в научните среди, бил е член на най-старото културно дружество „Музейното дружество”, чел е лекции на тема „Славянският свят”, които предстои да бъдат публикувани на немски и български

език като съвместно издание на БАН и Фрайбургския университет „Алберт Лудвиг“.

В книгата се публикува и непознатата досега реч на професор Иван Шишманов, изнесена на Пленарното заседание на Първия паневропейски конгрес, състояло се на 3 октомври 2012 г. В пленарната си реч той обобщава: „Идеята за паневропейски съюз изисква критическия разум и размисъл на старите и опитните, но също горещата и непоклатима вяра на младите във възможността за нейното осъществяване. Обединена Европа да бъде не само един траен съюз на интересите, но да бъде съюз на духа и още повече — на сърцата! Затова за нас ще бъде най-голяма радост да се присъединим на страната на тези, които твърдо вярват, че духът на Европа е непресъхващ, тъй като това е духът на Сократ, на Платон, на Джордано Бруно, на Спиноза и Декарт, на Бернанден Сен-Пиер и Русо, на Лок и Хюм, на Лайбниц, на Кант, на Гьоте...

Високопочитаемо събрание! — продължава професор Шишманов — Струва ми се, че ние сме дошли от всички краища на континента във великолепна Виена, за да отлеем и да подарим на човечеството нова, обещаваща мир камбана. И тази камбана трябва да се казва както в Шилеровото прекрасно стихотворение съгласие:

„Тъй камбаната дигнете
с яките въжета вий,
в чудний мир на звуковете,
в небесата да се вий!
Здраво дръж, тегли!
Дига се, трепти!
Радост в тоя свят да буди,
мир звънът пръв да бъде!“

След като произнася тази своя реч, най-напред на български, после преминава на френски и продължава на езика на домакините — на немски, Иван Шишманов записва в дневника си: За първи път на един международен конгрес се чу българска реч! Днес българският език е официално равнопоставен в Европейския съюз.

На 13 март 1927 г. в София се провежда учредително събрание на Българската секция на Паневропейския съюз, чийто председател става Иван Шишманов. Приемането на България в Европейския съюз на 1 януари 2007 г. съживи спомена за вярата и надеждата на големия български учен в духовните измерения на европейското обединение, на европейската интеграция.

На сградата на Фрайбургския университет (на Славянския семинар, където наблизко е живял ученият) на 8 декември 2010 г. няколко германски институции поставиха паметна плоча на големия български учен и общественик. Това е първата плоча, поставена от германци, за българин.

За 150-годишнината Румяна Конева подготви с изтъкнатия журналист Бойко Василев филм, проследяващ днешното присъствие на проф. Шишманов, в който участваха известни чуждестранни българисти: проф. д-р Елизабет Шоре, проф. д-р Хайнц Миклас, проф. д-р Петер Бахмайер, д-р Дитмар Ендлер, проф. д-р Теде Кал. Филмът „Преди началото“ бе излъчен по БНТ 2 май 2012 и в навечерието на годишнината — на 21 юни 2012 (http://bnt.bg/bg/productions/127/edition/22525/svetyt_na_jivo_3_maj_2012_predi_nachaloto).

За 150-годишнината авторката подготви и изложба, която представи в Йена, Народното събрание, СУ „Климент Охридски“, БАН, Народния театър „Иван Вазов“ и Страсбург.

Съществува легенда, според която професор Иван Шишманов е потомък на последния български владетел цар Иван Шишман. Дори и да не се докаже това предположение сигурно е едно Иван Шишманов е един от духовните владетели на Третото българско царство, достойно вписали се и в европейския културен указател.